

Konkurrenskraft i världsklass

RAPPORT OM KONKURRENSKRAFT

Antagen av landsmötet 2023

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Nycklar för stärkt konkurrenskraft.....	4
Ett utbildningssystem i världsklass i alla led.....	5
Sverige ska locka världens bästa talanger.....	8
Det ska vara enkelt att driva företag.....	11
Sverige behöver euron	13
Inre marknad och fri rörlighet.....	15

Liberalism handlar ytterst om frihet. Att individen har makten över sitt eget liv, kan göra fria val och att alla har lika möjligheter. Det finns flera beståndsdelar i att skapa denna frihet, men en viktig förutsättning är en hög nivå på vårt gemensamma välstånd. Det är näringslivet som är motorn i att skapa välstånd. Men offentligt finansierade välfärdstjänster av hög kvalitet, inte minst inom utbildningsväsendet, spelar en central roll i att skapa rätt förutsättningar för människor och företag att frigöra sina inneboende krafter.

Verklig frihet för individen förutsätter alltså ett högt välstånd, och för att skapa det så måste Sverige vara konkurrenskraftigt ur ett globalt perspektiv. Resurserna som skapas går bland annat till skola, vård och omsorg. Stark konkurrenskraft i kombination med ett inkluderande och hållbart samhälle ger kort sagt ett attraktivt land fyllt av möjligheter.

Sverige är på många sätt idag ett framgångsrikt och konkurrenskraftigt land. Vi ligger till exempel på plats åtta i World Economic Forums konkurrenskraftsranking. Men vi kan bättre än så. Vi lever också på många sätt i utmanande tider. AI-revolutionen, klimatförändringarna och ett tuffare geopolitiskt klimat är några av de omvärldsfaktorer som stöper om förutsättningarna för både stater och företag. Det gäller att hänga med i utvecklingen, utan att vara naiva. Hamnar vi efter så blir vi fattigare och mindre fria, som samhälle och individer. Fokus ska ligga på det som byggt Sverige starkt, som fria marknader, frihandel och innovationer. Sverige ska bidra till och ligga i framkant i den gröna omställningen. Samtidigt måste vi värna vårt öppna samhälle och skydda oss mot hot. Staten ska fokusera på sina kärnuppgifter, som ett utbildningsväsende i världsklass och välfungerande institutioner och regelverk. Målet måste vara att Sverige ska ligga i topp bland världens allra mest konkurrenskraftiga länder och vara möjligheternas land.

Nycklar för stärkt konkurrenskraft

I den här rapporten kommer vi fokusera på några strategiskt viktiga områden för Sveriges framtida konkurrenskraft. Dessa är utvalda för att vi bedömer att det här finns allra störst potential att stärka den svenska konkurrenskraften. Vi tar i våra förslag sikte bortom denna mandatperiod och på vad Sverige behöver för reformer på ett antal års sikt.

Ett av de allra största hindren idag för företagen är att det är svårt att hitta den kompetens de behöver. Det gäller inom alla områden, men särskilt inom teknik. Samtidigt spelar ny teknik en nyckelroll för Sverige och svenska företags konkurrenskraft. Sverige måste ligga i framkant i den globala teknikrevolutionen för att kunna hävda sig. Men för att det ska vara möjligt måste kompetensförsörjningen fungera mycket bättre än idag. Det är den kanske viktigaste pusselbiten om vi ska lyckas stärka svensk konkurrenskraft. Här behövs en bredd av insatser. Det kommer behövas förändringar för att få fler unga att utbilda sig till bristyrken, för att få alla som redan jobbar att kliva vidare på kompetensstegen och för att få de som har svårt att få jobb att förkovra sig för att kunna fylla luckor på arbetsmarknaden. Men vi behöver också en väl fungerande arbetskraftsinvandring, inte minst när det gäller spetskompetens. Det måste vara attraktivt och enkelt för forskare och andra högkvalificerade personer att komma till Sverige och att bli kvar här.

En annan nyckel för vår framtida konkurrenskraft är den gröna omställningen. Sverige ska vara världsledande särskilt när det gäller grön teknik och digitala innovationer. Vi ska ha bäst klimat i världen för investeringar i gröna innovationer, tekniker och produkter. För att det ska bli verklighet måste Sverige bland annat få på plats tillståndprocesser som är enkla, snabba och säkra. Vi måste ha regelverk som är teknikneutrala och som uppmuntrar till innovation. Vi måste uppgradera och utveckla vår infrastruktur, som behöver hålla jämna steg med och understödja den gröna omställningen och företagens konkurrenskraft. Sverige ska också dra nytta av sin starka position inom digitalisering och bygga vidare på den. Det kräver ett medvetet fokus, för att inte bli omsprungna av andra, och även ett aktivt arbete på EU-nivå.

Den svenska marknaden är liten och företag behöver också ha goda möjligheter att exportera till och expandera i andra länder. Därför behöver Sverige fortsätta driva på för frihandel, färre gränshinder och för en välfungerande inre marknad i EU. Svenska företag måste också ha stabilare förutsättningar, till exempel genom att Sverige inför euron som valuta.

Ett utbildningssystem i världsklass i alla led

Sveriges välstånd bygger på kunskapsintensiva företag, understödd av en välfärd som sköts av kompetenta medarbetare. Företagen säljer ofta sina produkter och tjänster på en global marknad och konkurrerar som regel med hög kvalitet och innovation snarare än pris. Det innebär att vi måste rusta utbildningssystemet för att våra företag ska kunna ligga i framkant och för att nya företag ska kunna etablera sig här. Alla led i utbildningssystemet är viktiga - från förskola och skola upp till högskolan och forskarutbildningen. Dessutom måste arbetskraften fortsätta att utvecklas och utbilda sig under hela arbetslivet. Alla stegen måste fungera, för att ta tillvara allas potential och för att få fram den kompetens som arbetsgivare behöver.

I dag brottas utbildningssystemet med betydande problem. Under lång tid har skolans resultat legat still på en låg nivå. Våra resultat i PISA och TIMMS imponerar inte. På högre nivå ser vi hur högskolan försöker kompensera brister i tidigare led i utbildningssystemet, till exempel genom att hålla förberedande kurser för studenter som ska påbörja en civilingenjörsutbildning. Det utarmar den högre utbildningen, när resurserna ska räcka även till att kompensera för tidigare brister. På global nivå utmanas svensk forskning av andra länder som satsar på forskning i högre grad än vad vi gör och lyckas rekrytera och behålla de globala talangerna.

Sverige ska ha höga ambitioner när det kommer till utbildning och kompetensförsörjning. Vårt lands välstånd vilar på kunskap, forskning och utbildning. Liberalernas kunskapsskola börjar redan på förskolan, där barns intresse och nyfikenhet ska få utrymme. Genom grundskola och gymnasium ska varje elev rustas med ordentliga kunskaper. Alla ska få med sig det som behövs på en alltmer kunskapsintensiv arbetsmarknad.

Läsa, skriva och räkna är grunden för all utbildning. Sveriges elever ska lära sig läsa, skriva och räkna vid tidig ålder, och de ska kunna det bra. Naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik är krävande ämnen som lägger grunden för den tekniska och vetenskapliga utvecklingen. Undervisningen i dessa ämnen behöver stärkas genom hela utbildningssystemet, för att uppmuntra och möjliggöra för fler, inte minst flickor, att välja en framtida yrkesbana inom STEM-ämnen.

Arbetsmarknaden står inför utmaningar när nya yrken växer fram och gamla minskar eller försvinner som en konsekvens av en pågående snabb teknikutveckling. Arbetet för bättre matchning och kompetensutveckling på arbetsmarknaden måste därför fortsätta. För att trygga människors möjlighet till utveckling och anpassning när gamla jobb försvinner och nya jobb tillkommer, behöver utbildningssystemet vara flexibelt nog att hantera lärande vid olika åldrar och med olika förutsättningar.

Yrkehögskolan, yrkesskolan och omställningsstudiestödet är viktiga verktyg för att trygga kompetensförsörjningen för den gröna omställningen. Här behöver Sverige fortsätta satsa, för att stärka det livslånga lärandet samtidigt som fler får kompetens som behövs för den gröna omställningen.

Högre utbildning ska utmana studenterna att söka ytterligare kunskap och ge dem verktyg för att under arbetslivet fortsätta att hålla sina kunskaper relevanta. Både Komvux och högskolan ska också ge möjlighet till omställning genom ett långt och varierat arbetsliv. Sverige ska satsa stort på forskarutbildning och forskning och våga prioritera. Som ett litet land kan vi inte vara bäst på allt, men vi ska vara bäst på det som gör skillnad för oss och världen.

Framöver behöver reformer på ett antal viktiga områden prioriteras.

- **Inför mer läsning och matematik i hela utbildningssystemet, redan från lågstadiet.** Det behövs mer läsning och mer matematik, redan på lågstadiet. Läsa, skriva, räkna-garantin bör ses över för att svara på om det fungerar som tänkt, och ifall den behöver utvecklas.
- **Se över extra anpassningar.** Extra anpassningar för elevens individuella behov är viktigt för att säkerställa en skola för alla. Men reformen har ökat dokumentationsbehovet och blivit ett sätt att kompensera för bristen på speciallärare och specialpedagoger. Därför behöver reformen ses över, så att onödigt dokumentationsarbete tas bort och alla elever får rätt förutsättningar för att nå kunskapsmålen.
- **Stärk grund- och vidareutbildningen inom STEM-ämnena.** STEM-ämnena behöver tillgängliggöras redan från låg ålder, och intresset för matematik och teknik behöver tas om hand bättre i grundskolan. Spetsklasser finns redan idag inom till exempel matematik, men fler spetsklasser behövs. Spetsklasser ska också vara aktuella för andra ämnen såsom språk.
- **Fler ska välja tekniska utbildningar, särskilt bland flickor.** Många pojkar ser redan idag en karriär som ingenjör framför sig, men fortfarande är det färre flickor som väljer samma bana. Detta trots att flickor idag ofta har höga betyg i matematik, kemi och fysik från gymnasiet. Att fler flickor väljer en framtid inom STEM och en framtid som ingenjör, innebär att det totala antalet färdigutbildade ingenjörer kan öka. Det innebär också, eftersom många chefer inom industri och näringsliv rekryteras från just civilingenjörs-skrået, att fler kvinnor i framtiden kan bli aktuella för chefspositioner inom mansdominerade områden.
- **Minst 4 procents-mål till forskning.** Idag satsar Sverige totalt, staten tillsammans med privata företag och ideella stiftelser, runt 3,5 procent av BNP på forskning och utveckling. Den andelen måste öka till minst 4 procent, för att Sverige fortsatt ska vara en kraft att räkna med. Ett sådant mål ska sättas upp i dialog med och tillsammans med näringslivet och stiftelserna som står för mycket av forskningsfinansieringen i Sverige idag. En större del av EU:s budget bör också omfördelas till forskning och utveckling.

- **Förbättra yrkesskolan för den gröna omställningen.** Kunskaper och färdigheter ska kunna utvecklas under hela livet, det är det som är det livslånga lärandet. Därför bör det införas en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå med stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande, kallad yrkesskola, med yrkeshögskolan som modell.
- **Utveckla omställningsstödet.** Ett fungerande omställningsstudiestöd växer nu fram. En del barnsjukdomar återstår, såsom att få handläggningen att fungera bättre och snabbare.

Sverige ska locka världens bästa talanger

Behovet på den svenska arbetsmarknaden av högkvalificerad arbetskraft har aldrig varit så stort som i dag, och bristen på rätt kompetens aldrig så skriande. Efterfrågan på spetskompetens kommer dessutom fortsätta att öka, inte minst för att klara av den gröna omställningen av industrin. Ett bättre fungerande utbildningssystem är centralt för att stärka svensk kompetensförsörjning och innovationskraft, men det kommer inte att räcka. Sverige måste bli ett land som välutbildade människor från hela världen vill komma till och stanna i. För många svenska bolag är det en självklarhet att rekrytera talanger globalt, men de ambitionerna krockar ofta med verkligheten. När svenska företag nu leder den gröna omställningen med innovativa produkter och tjänster är det helt centralt för deras framgång att det blir enklare att få hit personer med rätt kunskaper och erfarenheter.

I dag är handläggningstiderna alltför långa och processerna oförutsägbara. Tiltänkta anställda flyttar istället till andra länder där processerna fungerar bättre och de snabbare kan komma i jobb. Behovet av att kunna rekrytera globala talanger för att svenska företag ska kunna utveckla världsledande lösningar kommer bara öka, inte minst i kölvattnet av den gröna omställningen. Det är hög tid att Sverige blir ett föregångsland i den globala konkurrensen om talangerna.

Sverige har på många sätt ett bra utgångsläge. Vi ligger på andra plats i OECD:s Talent Attractiveness Index. Hög livskvalitet, möjlighet att kombinera jobb och familjeliv och spännande jobbmöjligheter gör Sverige intressant. För entreprenörer är villkoren överlag också konkurrenskraftiga, med till exempel jämförelsevis låga kapitalkrav för den som vill komma hit och starta företag. Men trots detta så underpresterar Sverige idag. För få kommer hit och väljer att stanna här. För att få till en förändring krävs att frågan om att attrahera globala talanger prioriteras på den politiska dagordningen på ett helt annat sätt än idag. Här finns mycket att lära av andra länder, som till exempel Finland och Kanada.

I Finland har det skapats ett nationellt program för global talangattraktion, kallad "Talent Boost". Programmet syftar till att öka medvetenheten om vad Finland har att erbjuda, få fler att komma till Finland och få de som redan är i Finland att rota sig och att nyttja sina kompetenser på bästa sätt.

Sverige behöver ta ett liknande grepp. Det behövs en nationell kraftsamling och tydligt politiskt ledarskap på nationell nivå med en ansvarig myndighet, förslagsvis Tillväxtverket, som får ansvar att samordna arbetet. Det behöver göras en genomlysning av vilka hinder som finns och hur de kan åtgärdas. Men det finns ett antal reformer som det är tydligt redan nu behövs.

Dagens system är för långsamt och oförutsägbart. Målet måste vara att Sverige blir världsbäst på snabba tillstånd för grupper som till exempel ingenjörer, tekniker och programmerare, där beviljandegraden idag är 98-100 procent. Finland har introducerat en expressfil i ansökningsförfarandet för dessa grupper. Det behöver Sverige också göra.

Finland har utöver expressfilen även introducerat ett nationellt D-visum, som tillåter personer med internationell kompetens och deras familjer att resa in i Finland så snart de fått ett positivt arbetstillståndsbeslut. Det innebär att personerna inte längre behöver vänta på att tillståndskortet kommer fram innan de reser in. Även Nederländerna har infört ett liknande system, där personen får börja arbeta även om dokumenten inte är färdiga, på ett tillfälligt tillstånd som är giltigt i högst fyra månader. Sverige bör införa liknande regler.

Det ska också vara möjligt och smidigt att komma till Sverige om du har en eftertraktad kompetens men ännu inte hittat en svensk arbetsgivare. Kanada har varit en föregångare på detta område. De har ett poängsystem som gör det tydligt, transparent och enkelt att få komma och söka arbete. Sverige bör införa något liknande. I ett sådant system ska företagets behov av nyckelkompetens väga tungt för vilka som får tillstånd. Därutöver ska systemet väga in andra faktorer som ålder, utbildning och språkkunskaper som meriterar den sökande.

Dessutom behövs reformer även på andra politikområden, som skattesystemet, för att främja att fler högkvalificerade anställs och blir kvar i Sverige. För många är det långt ifrån självklart att välja att flytta till detta land långt upp i norr och alla olika pusselbitar, inklusive ersättningen, behöver ofta stämma för att flyttlassen ska gå hit.

Därför behöver expertskatten fortsätta att reformeras. Den ger idag inte motsvarande skattelättnader som i många konkurrentländer och är för snäv i vilka som omfattas av den. Den danska expertskatten uppfattas till exempel som mycket mer flexibel och attraktiv. Danmark har även utvecklat ersättningsmodeller för internationell kompetens och rankas som det tionde mest attraktiva landet bland högutbildade inom OECD-länder när det kommer till inkomst och skatt. Detta kan jämföras med Sverige som ligger på plats 31 på samma lista.

Men Sverige måste även bli bättre på att erbjuda konkurrenskraftiga inkomstskatter för alla, både svenska och utländska talanger. Många svenska välutbildade personer har potentiellt hela världen som arbetsfält. Sverige har fortsatt bland världens allra högsta marginalsatser, på runt 55 procent som högst. Det är inte rimligt. De högsta marginalskatterna drar heller inte in några pengar netto till statskassan, om man tar hänsyn till så kallade dynamiska effekter. Därför måste avtrappningen av jobbskatteavdraget tas bort och på sikt behöver även statskatten sänkas.

Krånliga processer gör att det är svårt för företag, inte minst småföretag, att rekrytera utländsk kompetens för FoU. Här rankar Sverige relativt lågt enligt FoU-barometern. Många som skaffat sig en forskarutbildning i Sverige väljer sen också att lämna. Här behövs en översyn av reglerna, med målet att fler som utbildar sig i Sverige ska stanna kvar och att det ska bli lättare för företagen att hitta FoU-personal.

Sverige måste också se till att få fler spännande FoU-tjänster placerade i Sverige. Liberalernas mål är att Sverige ska bli ett av de mest attraktiva länderna i världen att placera FoU-verksamhet i. För att komma dit behövs bland annat reformer på

skatteområdet. FoU-avdraget är ett viktigt verktyg för att uppmuntra till FoU-investeringar i Sverige. Avdraget infördes 2014 och behöver vidareutvecklas. Till exempel så bör definitionen av vad som räknas som FoU breddas och det behöver ses över om avdraget ska göras mer generöst. Regeringen har tillsatt en utredning som ser över detta och som behöver tas vidare skyndsamt. Sverige bör även införa förmånliga skatteregler för intäkter från patent, i form av en så kallad patentbox-modell för beskattning. Sådana system finns redan i ett flertal andra länder, såsom Storbritannien, Irland och Holland. Här ligger Sverige idag på efterkälken.

- **Fria vägar för de som stärker svensk konkurrenskraft.** Inför ett nytt system för arbetskraftsinvandring för dem med eftertraktad kompetens men som ännu inte har ett jobberbjudande, som utgår från Kanadas poängsystem.
- **Inför en Talangexpress för ansökningar om arbetstillstånd till kvalificerade yrken.** Expressfilen riktar sig mot personer med spetskompetens samt experter och entreprenörer med tillhörande familjer och innebär att ett beslut efter ansökan om uppehållstillstånd ska ges redan inom två veckor.
- **Inför särskilda visum för de som fått positiva beslut eller med stor sannolikhet kommer få det.** Ingen med eftertraktad kompetens ska behöva vänta på att få komma till Sverige och börja jobba om man har en arbetsgivare.
- **Se till att fler med forskarutbildning kommer till och stannar i Sverige.** Reglerna behöver förenklas och förbättras för studenter som avslutar avancerade studier eller doktorandstudier att ansöka om uppehållstillstånd för vidare studier eller forskningstjänst.
- **Gör Sverige mer ekonomiskt attraktivt för högutbildad utländsk arbetskraft.** En viktig del i det är att reformera den svenska expertskatten, som behöver bli mer konkurrenskraftig.
- **Det ska löna sig bättre att utbilda sig.** Sverige måste erbjuda konkurrenskraftiga inkomstskatter för både svenska och utländska talanger. Avtrappningen av jobbskatteavdraget måste tas bort och statskatten på sikt sänkas.
- **Reformera FoU-avdraget.** Det måste vara attraktivt att placera forskning och utveckling i Sverige. FoU-avdraget behöver utvecklas för att stärka Sveriges relativa konkurrenskraft när det gäller placering av FoU-verksamhet.
- **Säkerställ flexibla löneregler för bristyrken.** Ett permanent lönegolv i närheten av 100 procent av medianlönen kommer sannolikt införas 2024, med möjlighet till undantag för vissa bristyrken. Det ska finnas generösa möjligheter till undantag för yrken där det råder brist. Listan bör uppdateras regelbundet utifrån utvecklingen på arbetsmarknaden.

Det ska vara enkelt att driva företag

Det ska vara enkelt att driva företag, att växa och att anställa i Sverige. Sverige har på många sätt ett dynamiskt näringsliv idag, som är bra på innovation och att hitta de nya möjligheterna. Men det tyngs av hinder som behöver undanröjas. Hinder som i slutändan håller tillbaka svensk konkurrenskraft och svenska företags bidrag i den gröna omställningen.

Företagen måste idag lägga alltför mycket tid på administration, att uppfylla regler som inte är ändamålsenliga och på långa tillståndsprocesser. Här behövs krafttag. Regeringen tar nu initiativ till att inrätta ett förenklingsråd, som ska vara motorn i att få bort onödiga och administrativt betungande regleringar. Hit kan alla anmäla det som upplevs som problem och Regeringen aktivt arbeta med att ta bort eller göra om de betungande reglerna. Det är ett viktigt första steg, som behöver följas upp för att se om det ger tillräcklig effekt. Dessutom införs ett implementeringsråd för att säkerställa att vi inte överimplementerar EU-regleringar. Här är det viktigt att också se till att tidigt ha med sig företagens perspektiv när regeringen förhandlar om nya regler som kommer påverka svenska företag.

Det blir en otroligt viktig uppgift för staten framöver att ge rätt förutsättningar för näringslivets gröna omställning och för den nyindustrialiseringsboom som följer i dess kölvatten. Här finns otroliga möjligheter att bidra till att lösa globala problem och samtidigt få fram nya svenska framgångsrika företag. Men det kommer bli en enorm utmaning för hela samhället att möta upp med rätt förutsättningar.

Sverige bör därför införa förmånliga skatteregler för intäkter från patent, i form av en så kallad patentbox-modell för beskattning. Sådana system finns redan i ett flertal andra länder, såsom Storbritannien, Irland och Holland. Här ligger Sverige i dag på efterkälken.

I dag finns det stora utmaningar för den gröna omställningen vad gäller tillgången till naturresurser, särskilt de sällsynta råvaror som behövs för att bygga till exempel batterier. Sverige har en unik roll att spela tack vare vårt lands tillgång till dessa metaller. Regeringen kommer under innevarande mandatperiod att arbeta för bättre fungerande tillståndsprocesser, bland annat med fokus på kortare tid till beslut. En utredning har tillsatts, som ska ta fram konkreta förslag för att nå dit. Återvunnet material behöver också bli mer tillgängligt. Brytningen måste ske ansvarsfullt, men det är inte rimligt att vi ska förlita oss på gruvbrytning i länder med bristande demokrati och miljölagstiftning för vår omställning. Det måste bli enklare att öppna nya gruvor i Sverige.

Ska det vara enkelt och attraktivt att driva företag behöver även de sociala systemen anpassas till företagares verklighet. I dag är vissa försäkringar, till exempel föräldraförsäkringen inte anpassade efter de förutsättningar som företagare har. Det riskerar att leda till att kvinnor inte väljer att driva företag då det på grund av systemet kan vara svårt att vara föräldraledig, och driva företag. Ska vi få fler kvinnliga entreprenörer behöver sociala systemen vara flexibla för olika typer av livspussel.

- **En uppgift, en myndighet.** Stärk arbetet med myndigheternas digitalisering och rapportering. Det skulle förenkla för företagen och förbättra arbetet om att en uppgift endast ska behöva lämnas in en gång per myndighet.
- **Inför en patentbox.** Sverige bör införa förmånliga skatteregler för intäkter från patent, i form av en så kallad patentbox-modell för beskattning. Sådana system finns i ett flertal andra länder.
- **Genomför klimatomställningen med svenska mineraler.** Förenkla och samordna processer för nya gruvor som bryter kritiska råvaror för klimatomställningen.
- **Smidig föräldraförsäkring.** Två av tre företagare uppgav 2019 att de behöver mer flexibilitet i föräldraförsäkringen. Därför bör valfriheten öka genom en förkortad föräldraförsäkring till 360 dagar där 100 procent av lönen kan tas ut, utöver dagens system. Det behövs också en förbättring av Försäkringskassans rutiner för att fastställa sjukpenninggrundande inkomst (SGI) för företagare och förbättrade deltidsregler av uttaget.

Sverige behöver euron

För att företagen ska kunna blomstra behöver de stabila förutsättningar. De behöver kunna planera och göra rimligt pålitliga kalkyler. För många företag är idag den svenska valutan ett tydligt problem, som tynger verksamheten. Kronan har under lång tid både trendmässigt försvagats och samtidigt svängt upp och ner som en jojo. Svenska företag är globaliserade. De har både kunder och leverantörer över hela världen. Men allra mest handlar de med företag och privatpersoner inom EU och eurozonen. Att Sverige har kvar kronan, och inte bytt till euron, blir i det sammanhanget en tydlig nackdel jämfört med de som befinner sig på eurozonens insida. Det slipper de handelshinder som en svängande växelkurs innebär.

Faktum är att den svenska kronan också har gjort det dyrt att vara svensk. Kronan har tappat över en tredjedel av sitt värde mot euron de senaste tio åren och fallet mot dollarn är nästan det dubbla. Utvecklingen har gjort att kronan kallas för en skvalpvaluta. Detta syns inte minst när svenskarna reser utomlands. Det märks också här hemma i Sverige, då svenska hushåll och företag får mindre för sina pengar när importerade varor blir dyrare.

Förr i världen var ofta bilden att en svag krona var bra för företagens konkurrenskraft. Det gjorde svenska varor billigare utomlands och gynnade därigenom svensk export. De tongångarna hörs numera sällan från det svenska näringslivet. Den svaga och volatila kronan är enligt företagen istället ett stort tillväxthinder. Sambandet som man tidigare hänvisat till med svagare krona och ökad export har också försvagats eller försvunnit. Importinnehållet i produktionen är ofta relativt stor, vilket ger ökade kostnader när kronan blir svagare, och nackdelarna med den oförutsägbara växelkursen upplevs som stora.

Företagen uppger också att de inte vill äga svenska kronor. Utländska växelkontor har vid tillfällena valt att inte ta emot kronor och företag tvekar till investeringar i Sverige på grund av de kraftiga rörelserna i kronans värde. Effekten av att ha kvar kronan blir att Sverige missar möjlighet till viktiga investeringar och svenskarna får svårare att betala för sig utomlands.

I och med Rysslands aggressionskrig mot Ukraina har behovet av ett starkare gemensamt Europa ökat. Sverige står nu med ena foten utanför EU gemenskapen och gör att man minskar sitt inflytande i avgörande frågor för unionen. Man bör ställa sig frågan "Vad vill Putin ha, ett svagare eller starkare Europa?".

I oroliga tider rör sig kapitalet till trygga hamnar och lämnar små valutor som kronan. I tider av orolighet är det tryggare att stå tillsammans istället för själv.

Det är därför hög tid att Sverige inleder en process för att införa euron som valuta. Regeringen bör tillsätta en utredning som undersöker hur en sådan process kan se ut. Utredningen bör också uppdatera den analys som gjordes före folkomröstningen om euron kring de ekonomiska konsekvenserna för Sverige av ett euro-medlemskap. Det har

runnit mycket vatten under broarna sen dess. Sverige är idag ännu mer sammankopplat ekonomiskt med övriga EU än vad vi var då och vi behöver skyndsamt ansluta oss till euron.

- **Inför euron till 2028.** Regeringen bör skyndsamt tillsätta en utredning för att staka ut vägen för Sverige att anta euron som valuta. Målet bör vara att säkerställa ett inträde i euron till 2028. För att hinna med det bör regeringen under 2025 lägga en proposition om att anta euron som valuta.

Inre marknad och fri rörlighet

Sverige är en öppen ekonomi där exporten och handeln är avgörande för landets välstånd. Genom medlemskapet i EU får Sverige tillgång till den inre marknaden, vilket tillför svensk ekonomi över 300 miljarder kronor varje år. En allt större del av den svenska exporten är tjänster. Varuexporten har sedan 00-talet legat still, samtidigt som tjänsteexporten har ökat med över 50 procent.

En stor utmaning som svensk frihandel står inför är gränskontrollerna med våra grannländer. Norge och Danmark är två av våra viktigaste handelspartner. Idag är det alldeles för krångligt att frakta varor eller arbetspendla över gränsen. Detta skadar svensk ekonomi och gör livet krångligt för alla som lever i gränsområdena.

Ska människor kunna arbeta i andra länder behöver även trygghetssystemen vara rörliga. Det är i dag alldeles för svårt att flytta med sig trygghetssystem när man arbetar inom EU, och många som kommer till Sverige har svårt att få tillgång till grundläggande tjänster när de kommer till Sverige för att arbeta. Det är väldokumenterat hur svårt det är att öppna ett bankkonto för att kunna få sin lön insatt. Den som kommer till Sverige för att bidra ska mötas av öppna armar, inte bankkrångel och svårt att få ut sin lön.

Till skillnad från varor så halkar alltså tjänstehandeln på den inre marknaden efter. Medan handeln med varor inom i EU är mycket större än varuhandeln utanför, så gäller inte detsamma för tjänstehandeln. Där är den på samma nivå, oavsett om handeln sker inom eller utanför EU. Det drabbar i slutändan konsumenten och företagen som inte drar den fulla nyttan av EU.

Bakgrunden till detta är att flertalet handelshinder finns kvar mellan EU:s länder när det gäller just tjänster. Tjänsteföretagen drabbas av en stor administrativ börda på grund av nationella bestämmelser och lagar. Det finns också en trend där man ser hur utvecklingen går åt fel håll, då handelshindren och restriktionerna har ökat.

För att stärka svensk export behöver harmoniseringen av regler för tjänster genomföras och den oroväckande trenden med ökade restriktioner stoppas. Sveriges och EU:s riskerar att lämna miljarder till ekonomin vilket innebär färre arbetstillfällen och mindre pengar till den gemensamma välfärden.

- **Öppna gränserna till våra grannländer.** Inre gränshinder behöver tas bort och det ska bli lättare att arbeta och handla med våra nordiska grannländer. Sverige bör driva på för att modernisera skatteavtalen med Norge och Danmark.
- **Sälj svenska tjänster i EU.** Liberalerna ska driva på för att förenkla för människor att sälja tjänster i andra EU-länder genom att fler regler ska harmoniseras för tjänstesektorn inom EU och förenklade procedurer för godkännande av examens-, och yrkesbevis.

- **Öka rörligheten inom EU.** Det behöver bli lättare att flytta till Sverige som EU-medborgare. Det är avgörande att individen kan röra sig fritt och tryggt mellan länder. Därför behöver rörligheten av sociala skyddsnät och pensioner stärkas.
- **Stoppa bankkrånglet för de som kommer hit.** För den som kommer hit och ska arbeta från ett annat EU-land är det svårt att komma in i samhället på grund av onödig byråkrati. Därför behöver det bli lättare att etablera sig i Sverige genom att till exempel förenkla hur arbetare får tillgång till ett personnummer.